

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer Toegang: 3.06.15

Inventaris van het archief van het Waarborgkantoor voor Platina-, Goud en Zilverwerk te 's-Gravenhage

Versie: 02-12-2020

A. de Jong

Nationaal Archief, Den Haag 1988

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Inleiding.....	7
Taak van de Waarborgkantoren	7
Bijlage.....	8
Overzicht van de soorten keurtekens en stempels op.....	8
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Kantoor van Waarborg te 's-Gravenhage

Archiefbloknummer:

3340

Omvang:

173 inventarisnummer(s) 6,70 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Waarborgkantoor voor Platina-, Goud- en Zilverwerk te 's-Gravenhage, 1812-1986

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief van het Waarborgkantoor voor Platina-, Goud- en Zilverwerk te 's-Gravenhage, waarvan de stukken dateren uit de jaren 1812-1986, bevat insculpatieplaten van kantoor- en waarborgtekens en van meestertekens. Verder zijn er registers van werkmeesters en van verleende meester- en invoertekens. Een deel van de stukken betreft bedrijfsmatige activiteiten: het betreft vooral correspondentieboeken, visitatiekaarten en afgedane dossiers van gestaakte ondernemingen.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Kantoor van Waarborg te 's-Gravenhage, nummer toegang 3.06.15, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Waarborgkantoor 's-Gravenhage, 3.06.15, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

INLEIDING

TAAK VAN DE WAARBORGKANTOREN

¹

Vanaf 1852 is de Dienst van de Waarborg belast met het waarborgen van gouden, zilveren (en sedert 1950 platina) voorwerpen, die in Nederland vervaardigd zijn of ingevoerd. Daarnaast moeten edelmetalen afkomstig uit particulier bezit, die in de handel worden gebracht, gewaarborgd worden. ² Het waarborgen van gouden en zilveren werken geschiedt door het gehalte aan edelmetaal vast te stellen, het zogenaamde keuren. Daarna wordt, nadat vastgesteld is dat de voorwerpen aan de eisen voldoen, op deze voorwerpen een voor dat gehalte vastgesteld stempelmerk (keurteken of gehaltekeurmerk) aangebracht dat een van de wettelijke vastgestelde gehalten aangeeft. Door essayeurs en de technici van de stempelkamer werden de edelmetalen gecontroleerd.

De Waarborgbelasting is een belasting welke betaald wordt voor het laten waarborgen van platina, gouden en zilveren werken "welke hier te lande worden vervaardigd, worden ingevoerd of uit het bezit van anderen in de handel worden gebracht." ³ De Waarborgwet 1950 sprak voortaan van 'waarborgrecht' in plaats van 'waarborgbelasting'.

Ook visitatie aan schatplichtigen behoorde tot de taak van de ambtenaren van de directe belastingen of de ambtenaren van de in- en uitgaande rechten en accijnzen. In een register van renseignementen werd door de controleur aantekening gehouden van de aard en de grootte van de te visiteren bedrijven en de hoeveelheid ter keuring aangeboden voorwerpen. Wanneer nieuwe gouden en zilveren werken uitgevoerd werden werd de betaalde waarborgbelasting teruggeven.

Het opsporen van overtredingen was voorbehouden aan ambtenaren van de waarborg en aan ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen. Bij constatering van overtredingen werd een procesverbaal opgemaakt. Deze werden, wanneer geen transactie plaatsvond, aan de officier van Justitie bij de Arrondissementsrechtbank van het ressort waarin de bekeuring plaats had opgestuurd.

Ingevolge de Waarborgwet 1950 hield de Waarborg zich bezig met de controle op de naleving van de in deze wet aan de betrokken ondernemers opgelegde verplichtingen. Bij invoering van de Waarborgwet 1950 werd tevens bepaald dat naast gouden en zilveren werken voortaan ook platina werken gewaarborgd moesten worden. Het heffen van belasting naast het keurloon kwam te vervallen terwijl het waarborgrecht als keurloon gehandhaafd bleef. Tenslotte verstrekt de Waarborg informatie op het terrein van edelmetaal aan ondernemers, het publiek, de politie en de belastingdienst. Het beheer van en het toezicht op de Waarborgkantoren berustte sedert 1970 bij de directeur der Rijksbelastingen in het district Utrecht. Deze situatie duurde voort tot aan de privatisering in 1987.

¹ Zie ook PIVOT-rapport nr. 36: Drs. G. Beks (samenstelling) Echt goud, echt zilver ? Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en de handelingen betreffende het waarborgen van (platina), gouden en zilveren werken over de periode 1940 - 1995. (Den Haag 1996)

² Het gaat hierbij om het zogenaamde oud goud en oud zilver.

³ Art. 6 Waarborgwet 1986.

BIJLAGE**OVERZICHT VAN DE SOORTEN KEURTEKENS EN STEPELS OP
insculpatieplaten**

A.	Oude keurstempels
B.	Inlandse ongewaarborgde merken: 1859-1893, 1893-1906, 1906-1953 (dolfijn en i)
C.	Kantooraanduidingstekens goud: 1814-1906, 1906-
D.	Kantooraanduidingstekens zilver: 1814-1906, 1906-
E.	Jaarletters
F.	Kleine gouden werken 4e gehalte: 1853-1906, 1906-1953 (eikenblad)
G.	Grote gouden werken, 1e gehalte: 1814-1953 (leeuw)
H.	Grote gouden werken, 2e gehalte: 1814-1953 (leeuw)
I.	Grote vreemde werken: 1814-1893, 1893-1906, 1906-1953
J.	Cijferstempels, goud: 1814-1865, 1906-
K.	Grote werken zilver, 2e gehalte: 1814-1953
L.	Grote werken goud, 3e gehalte: 1814-1953
M.	Kleine vreemde werken: 1831-1893, 1893-1906, 1906-1953
N.	Kleine gouden werken, 3e gehalte, 750 dz, zonder aanhangsels: 1814-1953, 1906-
O.	Grote werken zilver, 2e gehalte, 833 dz, drielingstempel: 1814-1953, 1906-
P.	Grote werken zilver, 1e en 2e gehalte, 934 dz en 833 dz, drielingstempel: 1814-1953, 1906-
Q.	Grote werken zilver, 1e gehalte, 934 dz: 1814-1953
R.	Kleine werken zilver, 2e gehalte, 833 dz (zwaardje): 1814-1906, 1906-1953
S.	Herkeuringsteken voor gouden en zilveren werken met oudnederlandse gildetekens (bijl): 1853-1927
T.	Uitvoerteken, teruggave van belasting bij uitvoer (sleutel), 1927-1953

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Aanbevolen literatuur:

Otten, F.J.M. Gids voor de archieven van de Ministeries en de Hoge Colleges van Staat 1813-1940. Den Haag, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, 2004.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Overbrenging van een overheidsarchief

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

Onder de archiefstukken bevinden zich insculpatieplaten van kantoor-, waarborg- en meestertekens.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1-114	Correspondentieboeken 1812-1928	114 delen
1	1812-1813	
2	1814-1815	
3	1815-1816	
4	1817	
5	1818	
6	1819	
7	1820	
8	1821	
9	1822	
10	1823	
11	1824	
12	1825	
13	1826	
14	1827	
15	1828	
16	1829	
17	1830	
18	1831	
19	1832	
20	1833	
21	1834	
22	1835	
23	1836	
24	1837	
25	1838	
26	1839	
27	1840	
28	1841	
29	1842	
30	1843	
31	1844	
32	1845	
33	1846	
34	1847	
35	1848	
36	1849	
37	1850	
38	1851	
39	1852	
40	1853	
41	1854	
42	1855	
43	1856	
44	1857	
45	1858	
46	1859	
47	1860	

48	1861
49	1862
50	1863
51	1864
52	1865
53	1866
54	1867
55	1868
56	1869
57	1870
58	1871
59	1872
60	1873
61	1874
62	1875
63	1876
64	1877
65	1878
66	1879
67	1880
68	1881
69	1882
70	1883
71	1884
72	1885
73	1886
74	1887
75	1888
76	1889
77	1890
78	1891
79	1892
80	1893
81	1894
82	1895
83	1896
84	1897
85	1898
86	1899
87	1900
88	1901
89	1902
90	1903
91	1904
92	1905
93	1906
94	1907
95	1908
96	1909
97	1910
98	1911
99	1912
100	1913
101	1914

	102	1915	
	103	1916	
	104	1917	
	105	1918	
	106	1919	
	107	1920	
	108	1921	
	109	1922	
	110	1923-1924	
	111	1925	
	112	1926	
	113	1927	
	114	1928	
115	Kaarten 1934-1942		1 doos
116	Leggers, vonnissen, stukken betreffende misdrijven 1852-1952		1 doos
117	Registers, wetten, instructies, jaarstaten en correspondentie 1807-1953		1 doos
118	Kaarten 1897-1934		1 doos
119	Register van werkmeesters, met de door hen gebruikte meestertekens z.j. (1816-).		1 deel
120-121	Registers van werkmeesters 1858-1929		2 delen
	120	1858-1924	
	121	1924-1929	
122-123	Klappers op de namen van werkmeesters. z.j		2 delen
	122	1858-1924, A - Z	
	123	1924-1929, A - Z	
124-130	Insculpatieplaten van kantoor- en waarborgtekens.z.j		31 platen
	124	, Model A (oude keurstempels), 1814-1826, 1816-1819, 6 platen Model B (inlandse ongewaarborgde merken) Model C (kantooraanduidingstekens goud) Model D (kantooraanduidingstekens zilver)	
	125	Model E (jaarletters), 1853-1953, 6 platen	
	126	Model F (gouden werken 4e gehalte; eikenblad; groot en klein), 6 platen	
	127	, Model K (grote werken zilver, 2e gehalte) Model M (kleine vreemde werken), 4 platen	
	128	, Model N (kleine gouden werken, 3e gehalte)	

	Model O (grote werken zilver, 2e gehalte), 1915-1921	
	Model P (grote werken zilver, 1e en 2e gehalte), 1938-1939, 1953, 3 platen	
129	Model R (kleine werken zilver, 2e gehalte, zwaardje) 1814-1906, 1906-1953, 3 platen	
	Niet raadpleegbaar	
130	, Model S (herkeuring werken met oude gildetekens, bijl)	
	Model T (uitvoerteken, teruggave van belasting bij uitvoer, sleutel), 3 platen	
	Niet raadpleegbaar	
131-132	Insculpatieplaten van meestertekens; plaat nummers 1-4 z.j.	
131	Plaat 1-2., 2 platen	
	Niet raadpleegbaar	
132	Plaat 3-4., 2 platen	
	Niet raadpleegbaar	
133-137, 139-141	Registers van verleende meestertekens, ca. 1880-1986	8 banden
133	Nrs 1 - 2000	
	Niet raadpleegbaar	
134	Nrs 2001 - 4000	
	Niet raadpleegbaar	
135	Nrs 4001 - 4434	
	Niet raadpleegbaar	
136	Nrs 4444 - 4648	
	Niet raadpleegbaar	
137	Nrs 4656 - 5011	
	Niet raadpleegbaar	
139	Nrs 5027 - 5341	
140	Nrs 5354 - 5738	
141	Nrs 5744 - 5776	
142-147	Registers van verleende invoertekens. ca. 1900-1986	5 banden
142	Nrs 1 - 400	
143	Nrs 401 - 1800	
144	Nrs 1801 - 2181	
145	Nrs 2187 - 2395	
146	Nrs 2403 - 2569	
147	Registratieformulieren ingevolge de Waarborgwet van werkmeesters en ondernemingen; chronologisch geordend op registratiedatum 1953-1975, 1 pak	
148-154	Registratieformulieren van ondernemingen, die hun bedrijfsactiviteiten hebben gestaakt ca. 1930-1975	7 pakken
148	A - C	
149	D - G	
150	H - K	
151	L - Q	
152	R - S	
153	T - Z	

154 Afschrijvingen wegens verhuizing, A - Z.

- 155-161** Afgedane dossiers van ondernemingen, die hun bedrijfsactiviteiten hebben gestaakt
ca. 1977-1985 7 pakken
- 155** A - Bo
156 Bo - E
157 F - H
158 I - L
159 M - P
160 R - S
161 T - Z
- 162-173** Afgedane visitatiekaarten,
ca. 1930-1975 12 ringbanden
- 162** A - BI
163 Bo - C
164 D - F
165 G - H
166 I - K
167 L - M
168 N - Q
169 R
170 S
171 T - V
172 W - Z
173 "Volgeschreven nog lopende kaarten".
- 174** Visitatiekaarten waarvan de gegevens overgenomen zijn op de nieuwe kaarten,
alfabetisch op naam geordend.
ca. 1950-1975 1 doos